

**Comisia cultură, educație,
cercetare, tineret, sport și mass-media**

RAPORT

**la proiectul de lege
pentru modificarea Legii monumentelor de for public
nr.192/2011
(nr. 138 din 02.05. 2024)**

Comisia cultură, educație, cercetare, tineret, sport, și mass-media, în conformitate cu prevederile art. 27 din Regulamentul Parlamentului, aprobat prin Legea nr.797-XIII din 02.04.1996 a examinat proiectul de lege **nr.138 din 02.05.2024 pentru modificarea Legii monumentelor de for public nr.192/2011** pentru lectura II-a și comunică următoarele.

Proiectul de lege a fost examinat în primă lectură în cadrul ședinței plenare din 16 mai 2024 și a fost definitivat în conformitate cu obiecțiile și propunerile înaintate.

Legea monumentelor de for public nr. 192/2011 reglementează regimul juridic general al înființării, realizării, amplasării, administrării și protejării monumentelor de for public de categoria A (cu statut național de protecție) și de categoria B (cu statut local de protecție). Reglementările în vigoare, prevăd pentru ambele categorii de monumente aceeași procedură de înființare, aprobată prin hotărâre de Guvern. Prin proiectul de lege s-a propus descentralizarea competenței de înființare a monumentelor de for public de categoria B prin delegarea deciziei de înființarea acestei categorii de monumente Guvernului, autorităților administrației publice locale de nivelul II/ autorității administrației publice a UTA Găgăuzia. Atribuirea statutului de protecție națională (categoria A) va rămâne în continuare în competența Parlamentului.

În cadrul pregătirii proiectului de lege pentru lectura a II-a, urmare a discuțiilor cu autorul asupra proiectului de lege și luând în considerare avizele Direcției generale juridice, amendamentele deputaților, proiectul a fost modificat după cum urmează.

Astfel, se propune delegarea competenței de a decide înființarea, strămutarea și desființarea monumentelor de for public de la nivel de Guvern către Ministerul Culturii. Modalitatea de depunere a cererii de înființare, strămutare sau desființare a monumentului de for public, lista actelor necesare care urmează a fi anexate la cerere și termenele de examinare a cererii urmează a fi stabilite într-o Instrucțiune aprobată de prin ordinul ministrului culturii.

Este de menționat că prin această modificare nu este îngrădit rolul decizional al autorităților administrativ-teritoriale locale, or, înființarea unui monument de for public va putea fi dispusă doar în baza deciziei autorității publice locale care exercită prerogativa de proprietar al terenului pe care urmează a fi realizat (edificat) acest monument.

Luând în considerare impactul monumentelor de for public în societate, importanța simbolisticii, dar și a ținutei artistice a acestora, oferirea competenței de decizie privind înființarea, strămutarea și desființarea monumentelor de for public organului central de specialitate al administrației publice va asigura un nivel înalt de responsabilitate pentru protejarea patrimoniului cultural de for public.

Propunerile și obiecțiile prezentate sunt prezentate în sinteza amendamentelor, propunerilor și obiecțiilor, precum și în varianta redactată a proiectului, care constituie o parte componentă a prezentului raport.

Urmare a examinării proiectului, Comisia, cu votul majorității membrilor aleși, a propus proiectul de lege **nr. 138 din 02.05.2024** spre examinare și adoptare în plenul Parlamentului, în lectura a II-a.

Președintele Comisiei

Liliana NICOLAESCU-ONOFREI

Digitally signed by Nicolaescu-Onofrei Liliana
Date: 2024.07.10 15:20:28 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

*Executor: M.Topală, tel:022820547
E-mail: mihaela.topala@parlament.md*

L E G E

pentru modificarea Legii monumentelor de for public nr. 192/2011

Parlamentul adoptă prezenta lege organică.

Art. I. – Legea monumentelor de for public nr. 192/2011 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2011, nr. 197–202, art. 569), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:

1. La articolul 5 alineatul (2) litera c), textul „, cu acordul autorităților administrației publice locale competente teritorial” se exclude.

2. La articolul 7:

alineatele (1) și (2) vor avea următorul cuprins:

„(1) Înființarea, strămutarea și desființarea monumentelor de for public se fac prin ordinul ministrului culturii.

(2) În cazul monumentelor de for public propuse a fi edificate pe terenuri proprietate a unităților administrativ-teritoriale sau a unității teritoriale autonome Găgăuzia, ordinul ministrului culturii privind înființarea monumentului de for public se emite având la bază decizia consiliului local sau, după caz, hotărârea Adunării Populare a unității teritoriale autonome Găgăuzia, care exercită împuternicirile de proprietar al terenului.”

articolul se completează cu alineatul (2¹) cu următorul cuprins:

„(2¹) Procedura de înființare, strămutare și desființare a monumentelor de for public se aprobă prin ordinul ministrului culturii.”

la alineatul (3), cuvintele „după adoptarea hotărârii respective de Guvern” se substituie cu cuvintele „după emiterea ordinului ministrului culturii”;

la alineatul (5), cuvintele „sau desființarea” se exclud;

alineatele (8) și (9) vor avea următorul cuprins:

„(8) Mozaicurile, plăcile comemorative, picturile murale sau reliefurile pe fațadele construcțiilor cu acces vizual în spațiul public se înființează prin ordinul ministrului culturii, în baza acordului proprietarului construcției pe care acestea urmează a fi instalate.

(9) Lucrările de instalare sau strămutare a mozaicurilor, a plăcilor comemorative, a picturilor murale sau a reliefurilor pe fațadele construcțiilor se realizează în corespundere cu proiectul monumentului de for public, avizat de Ministerul Culturii.”

3. Articolul 9 se completează cu alineatul (6) cu următorul cuprins:

„(6) Inspectarea în teren a monumentelor de for public și a zonelor lor de protecție, a șantierelor de intervenție asupra acestora, asigurarea respectării legislației în domeniul ocrotirii monumentelor de for public, întocmirea proceselor-verbale cu privire la contravenție, în cazurile de constatare a contravențiilor, elaborarea și înaintarea planului de remediere a lucrărilor ilegale la monumentele de for public și în zonele lor de protecție se întreprind de către Agenția de Inspectare a Monumentelor.”

4. Articolul 14:

la alineatul (1):

în partea introductivă, sintagma „ale UTA Găgăuzia” se substituie cu sintagma „ale unității teritoriale autonome Găgăuzia”;

alineatul se completează cu litera a¹) cu următorul cuprins:

„a¹) includ și exclud din registrele monumentelor de for public de categoria B monumentele de for public edificate în raza lor teritorială;”

la alineatul (2):

litera a) și a¹) se abrogă;

la litera a²), cuvintele „autorizații de construire” se substituie cu cuvintele „acte permissive în domeniul urbanismului și construcțiilor”;

la litera b), textul „înregistrează monumentul și zona lui de protecție în documentația de urbanism și de amenajare a teritoriului, precum și în cea cadastrală” se substituie cu cuvintele „iau în evidență informațiile aferente pentru a le utiliza la următoarea actualizare a documentației de amenajare a teritoriului și de urbanism”.

Art. II. – (1) Prezenta lege intră în vigoare la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

(2) Guvernul, în termen de 3 luni de la data intrării în vigoare a prezentei legi, va aduce actele sale normative în concordanță cu aceasta.

PREȘEDINTELE PARLAMENTULUI

ЗАКОН

о внесении изменений в Закон о памятниках, возведенных в общественных местах, № 192/2011

Парламент принимает настоящий органический закон.

Ст. I. – В Закон о памятниках, возведенных в общественных местах, № 192/2011 (Официальный монитор Республики Молдова, 2011 г., № 197–202, ст. 569), с последующими изменениями, внести следующие изменения:

1. В пункте с) части (2) статьи 5 слова «по согласованию с территориально компетентными органами местного публичного управления» исключить.

2. В статье 7:

части (1) и (2) изложить в следующей редакции:

«(1) Возведение, перенос и демонтаж памятников в общественных местах осуществляются на основании приказа министра культуры.

(2) Для памятников, которые предлагается установить на землях, являющихся собственностью административно-территориальных единиц или автономного территориального образования Гагаузия, приказ министра культуры о возведении в общественном месте памятника издается в зависимости от обстоятельств на основании решения местного совета или постановления Народного Собрания автономного территориального образования Гагаузия, осуществляющего полномочия собственника земельного участка.»;

дополнить статью частью (2¹) следующего содержания:

«(2¹) Процедура возведения, переноса и демонтажа памятников в общественных местах утверждается приказом министра культуры.»;

в части (3) слова «памятников, воздвигаемых в общественных местах, могут быть начаты только после принятия Правительством соответствующего постановления и должны производиться в соответствии с одобренными Министерством культуры проектом памятника, воздвигаемого в общественном месте,» заменить словами «памятников, возводимых в общественных местах, могут быть начаты только после издания приказа министра культуры и должны производиться в соответствии с одобренными Министерством культуры проектом памятника, возводимого в общественном месте,»;

в части (5) слова «или демонтаж» исключить;

части (8) и (9) изложить в следующей редакции:

«(8) Мозаика, мемориальные доски, роспись или рельефные панно на фасадах зданий с визуальным выходом в публичное пространство выполняются на основании приказа министра культуры с согласия собственника, на здании которого они должны быть установлены.

(9) Работы по установке или переносу мозаики, мемориальных досок, росписи или рельефных панно на фасадах зданий выполняются в соответствии с одобренным Министерством культуры проектом памятника, возводимого в общественном месте.».

3. Статью 9 дополнить частью (6) следующего содержания:

«(6) Выездное инспектирование памятников, возведенных в общественных местах, и их охранных зон, строительных площадок для ведения работ на памятниках, обеспечение соблюдения законодательства в области охраны памятников, возведенных в общественных местах, составление протоколов о правонарушении в случае установления правонарушений, разработка и представление плана устранения последствий незаконно выполненных работ на возведенных в общественных местах памятниках и в их охранных зонах обеспечиваются Агентством по инспектированию памятников.».

4. В статье 14:

в части (1):

в вводной части слова «АТО Гагаузия» заменить словами «автономного территориального образования Гагаузия»;

дополнить часть пунктом а¹) следующего содержания:

«а¹) включают в реестры памятников категории “В”, возведенных в общественных местах, и исключают из них памятники, возведенные в общественных местах на их подведомственной территории;»;

в части (2):

пункты а) и а¹) признать утратившими силу;

в пункте а²) слова «разрешения на строительство» заменить словами «разрешительные документы в области градостроительства и строительства»;

в пункте б) слова «регистрируют памятник и его охранную зону в соответствующей документации по градостроительству и обустройству территории и кадастровой документации;» заменить словами «берут на учет соответствующую информацию для использования при очередном обновлении документации по обустройству территории и градостроительству;».

Ст. II. – (1) Настоящий закон вступает в силу со дня его опубликования в Официальном мониторе Республики Молдова.

(2) Правительству в трехмесячный срок со дня вступления в силу настоящего закона привести свои нормативные акты в соответствие с ним.

ПРЕДСЕДАТЕЛЬ ПАРЛАМЕНТА

SINTEZA
amendamentelor, propunerilor și obiecțiilor la proiectul de lege pentru modificarea Legii
monumentelor de for public nr. 192/2011
nr. (138 din 02.05.2024)

n / o .	Textul părții constitutive a a Legii monumentelor de for public nr.192/2011	Textul părții constitutive a proiectului de act legislativ la care se propun amendamente, propuneri, obiecții	Autorul amendament ului, propunerii, obiecției	Conținutul amendamentului, propunerii, obiecției.	Rezultatul examinării de către comisia sesizată în fond
	Articolul 7. Înființarea monumentelor de for public (1) Înființarea monumentelor de for public se face prin hotărâre de Guvern. (2) Hotărârea de Guvern privind înființarea monumentului de for public se adoptă la propunerea Ministerului Culturii, în baza deciziei administrației publice locale competente teritorial.	2. La articolul 7: 1) alineatul (1) se completează cu textul „ , după caz, decizia autorității reprezentative și deliberative a unității administrativ-teritoriale de nivelul al doilea, hotărârii adunării populare a unității teritorial-autonome Găgăuzia sau decizia autorității reprezentative și deliberative a unității administrativ-teritoriale de nivelul întâi”; 2) la alineatul (2), textul „ , în baza deciziei administrației publice locale competente teritorial” se exclude;	Direcția generală juridică	La formula „autoritate reprezentativă și deliberativă ale unității administrativ-teritoriale de nivelul întâi sau al doilea”, la diferite forme gramaticale (vezi, textele alineatelor (21) și (22), propuse pentru completarea art. 7), care urmează a fi conformată prevederilor Legii nr. 436/2006 Lege privind administrația publică locală. în sensul Legii supra, noțiunea „ <i>consiliu. local</i> ” este definită ca autoritate reprezentativă și deliberativă a populației unității administrative teritoriale de nivelul întâi sau al doilea, aleasă în vederea soluționării problemelor de interes local.	Se acceptă În cuprinsul art.7, formula : „autoritate reprezentativă și deliberativă ale unității administrativ-teritoriale de nivelul întâi sau al doilea” se va substitui cu noțiunea: „consiliului local”. La fel, la Articolul 14: la alineatul (1) sintagma „UTA Găgăuzia” se substituie cu sintagma „unității teritoriale autonome Găgăuzia”.
1.	Articolul 7. Înființarea monumentelor de for public	La articolul 7: La articolul 7:	Amendament deputat	Pentru Art. I din proiectul de lege, punctul 2 va avea următorul cuprins:	Se acceptă. Modificările la punctul 2 din proiectul de Lege

<p>(1) Înființarea monumentelor de for public se face prin hotărâre de Guvern.</p> <p>(2) Hotărârea de Guvern privind înființarea monumentului de for public se adoptă la propunerea Ministerului Culturii, în baza deciziei administrației publice locale competente teritorial.</p> <p>(3) Lucrările de edificare a monumentelor de for public vor începe doar după adoptarea hotărârii respective de Guvern, în corespundere cu proiectul monumentului de for public, cu proiectul amenajării terenului aferent și cu proiectul zonei de protecție a monumentului de for public, avizate de Ministerul Culturii, în modul stabilit de legislația privind autorizarea executării lucrărilor de construcție.</p>	<p>1) alineatul (1) se completează cu textul „ , după caz, decizia autorității reprezentative și deliberative a unității administrativ-teritoriale de nivelul al doilea, hotărârii adunării populare a unității teritorial-autonome Găgăuzia sau decizia autorității reprezentative și deliberative a unității administrativ-teritoriale de nivelul întâi”;</p> <p>2) la alineatul (2), textul „ , în baza deciziei administrației publice locale competente teritorial” se exclude;</p> <p>3) se completează cu alineatele (2¹) și (2²) cu următorul cuprins: „(2¹) Decizia autorității reprezentative și deliberative a unității administrativ-teritoriale de nivelul al doilea, după caz, hotărârea adunării populare a unității teritorial-autonome Găgăuzia sau decizia autorității reprezentative și deliberative a unității administrativ-teritoriale de</p>	<p>L.Nicolaescu-Onofrei</p>	<p>„2. La articolul 7: alineatele (1) și (2) vor avea următorul cuprins: „(1) Înființarea, strămutarea și desființarea monumentelor de for public se face prin ordinul ministrului culturii.”. „(2) În cazul monumentelor de for public propuse a fi edificate pe terenuri proprietate a unităților administrativ-teritoriale sau a unității teritoriale autonome Găgăuzia, ordinul ministrului culturii privind înființarea monumentului de for public se emite având la bază decizia consiliului local sau, după caz, hotărârea Adunării Populare a unității teritoriale autonome Găgăuzia, care exercită împuternicirile de proprietar al terenului.”;</p> <p>3) Articolul se completează cu alineatul (2¹) cu următorul cuprins: „(2¹) Procedura de înființare, strămutare și desființare a monumentelor de for public se aprobă prin ordinul ministrului culturii.”;</p> <p>4) La alineatul (3) cuvintele „după adoptarea hotărârii respective de Guvern” se substituie cu textul</p>	<p>vizează modificarea unor alineate ale articolului 7 din Legea monumentelor de for punr.192/2011. Competența de a decide înființarea, strămutarea și desființarea monumentelor de for public va aparține Ministerului Culturii. Reieșind din simbolistica unui monument de for public și impactul acestuia în societate, se consideră judicioasă oferirea competenței de a decide înființarea, strămutarea și desființarea unui monument de for public organului central de specialitate al administrației publice. Prin această modificare nu este îngrădit rolul decizional al autorității administrativ-teritoriale locale or, înființarea unui monument de for public va putea fi dispusă doar în baza</p>
---	--	------------------------------------	--	--

<p>(3¹) Autorul monumentului de for public este selectat prin concurs organizat în baza Regulamentului-cadru privind organizarea concursului de selectare a autorului monumentului de for public sau al operei comemorative de război, elaborat și aprobat de Guvern.</p> <p>(4) Instalarea în spațiile publice a operelor importate, inclusiv a celor provenite din donații, executate de artiști plastici de peste hotarele Republicii Moldova se efectuează urmând procedura legală descrisă la alin.(2) și (3), în baza unei recomandări scrise privind opera și calitățile ei artistice, emisă de autoritatea publică centrală în domeniul artelor plastice din țara de origine a operei.</p> <p>(5) Strămutarea sau desființarea monumentelor de for</p>	<p>nivelul întâi privind înființarea monumentului de for public se adoptă în baza avizului favorabil al Ministerului Culturii. Avizul Ministerului Culturii se emite în termen de 30 de zile de la recepționarea cererii și a conceptului monumentului de for public.</p> <p>(2²) Guvernul, autoritățile reprezentative și deliberative ale unităților administrativ-teritoriale de nivelul al doilea, după caz, adunarea populară a unității teritorial-autonome Găgăuzia sau autoritățile reprezentative și deliberative ale unităților administrativ-teritoriale de nivelul întâi au dreptul de a iniția procedura de înființare a monumentelor de for public de categoria B pe terenurile față de care exercită împuternicirile de proprietar.”;</p> <p>4) la alineatul (3), cuvintele „hotărârii respective de Guvern” se substituie cu</p>		<p>„după emiterea ordinului ministrului culturii”;</p> <p>5) la alineatul (5) cuvintele „sau desființarea” se exclud;</p> <p>6) alineatele (8) și (9) vor avea următorul cuprins:</p> <p>„(8) Mozaicurile, plăcile comemorative, picturile murale sau reliefurile pe fațadele construcțiilor cu acces vizual în spațiul public se înființează prin ordinul ministrului culturii, în baza acordului proprietarului construcției pe care acestea urmează a fi instalate.</p> <p>(9) Lucrările de instalare sau strămutare a mozaicurilor, a plăcilor comemorative, a picturilor murale sau a reliefurilor pe fațadele construcțiilor se realizează în corespundere cu proiectul monumentului de for public, avizat de Ministerul Culturii.”;</p> <p>7) la Art. 14, alin.(1) în partea introductivă, sintagma „ale UTA Găgăuzia” se substituie cu sintagma „ale unității teritoriale autonome Găgăuzia”;</p> <p>alineatul se completează cu litera a¹) cu următorul cuprins:</p>	<p>Deciziei autorității publice locale care exercită prerogativa de proprietar al terenului pe care urmează a fi realizat (edificat) acest monument.</p> <p>La fel, reieșind din specificul unor categorii de opere de artă plastică monumentală (mozaicurile, plăcile comemorative, picturile murale sau reliefurile pe fațadele construcțiilor) este necesar de reglementat posibilitatea instalării acestora pe construcții cu acces vizual în spațiul public în baza deciziei proprietarului acestei construcții (indiferent de acordul titularului dreptului de proprietate asupra terenului) Deci, prin noul conținut al alineatului (8) de la articolul 7 se permite ca mozaicurile, plăcile comemorative, picturile murale sau reliefurile pe</p>
---	---	--	--	---

<p>public se efectuează urmând procedura legală descrisă la alin.(1), (2) și (3).</p> <p>(6) Instalarea monumentelor de for public în zonele de protecție a edificiilor cu statut de monument istoric sau în zonele construite protejate se va realiza doar după coordonarea prealabilă a locului de amplasare cu autoritatea publică centrală în domeniul protejării patrimoniului cultural.</p> <p>(7) Monumentele de for public edificate cu respectarea prevederilor legale sunt clasate în mod automat în categoria B.</p> <p>(8) Mozaicurile, picturile murale sau reliefurile pe fațadele clădirilor cu acces vizual în spațiul public se realizează în baza deciziei administrației publice locale competente teritorial și în</p>	<p>cuvintele „actelor de înființare”;</p> <p>5) la alineatele (4) și (5), după textul „alin. (2)” se introduce textul „, (2¹)”;</p> <p>6) alineatul (9) se abrogă.</p> <p>3. Se completează cu articolul 7¹ cu următorul cuprins:</p> <p>„Articolul 7¹. Desființarea monumentelor de for public de categoria B</p> <p>„(1) Guvernul inițiază procedura de desființare a monumentului de for public de categoria B, prin adoptarea unei hotărâri în acest sens, dacă monumentul de for public contravine ordinii publice sau bunelor moravuri.</p> <p>(2) În cazul prevăzut la alineatul (1), desființarea monumentului de for public de categoria B se inițiază și se desfășoară conform procedurii adoptate de Guvern.”</p>		<p>„a¹) includ și exclud din registrele monumentelor de for public de categoria B monumentele de for public edificate în raza lor teritorială;”</p> <p>la litera a²), cuvintele „autorizații de construire” se substituie cu cuvintele „acte permissive în domeniul urbanismului și construcțiilor”.</p>	<p>fațadele construcțiilor să fie instalate atât pe construcții proprietate publică cât și pe construcții proprietate privată, fiind necesar în acest sens Acordul, exprimat în scris al proprietarului construcției.</p> <p>Procedura privind înființarea, strămutarea și desființarea monumentelor de for public urmează să fie aprobată de ministrul culturii.</p> <p>Astfel, modalitatea de depunere a cererii de înființare, strămutare sau desființare a monumentului de for public, lista actelor necesare care urmează a fi anexate la cerere și termenii de examinare a cererii și emitere a ordinului ministrului culturii urmează a fi stabilită într-o Instrucțiune aprobată de Ministrul culturii.</p>
--	---	--	--	---

<p>corespondere cu proiectul avizat de Ministerul Culturii.</p> <p>(9) Instalarea în spațiul public a operelor sculpturale prevăzute la art.4 alin.(4) și asigurarea ținutei lor artistice țin de competența exclusivă a autorităților administrației publice locale de nivelul întâi.</p>				
--	--	--	--	--

Președintele Comisiei

Liliana NICOLAESCU-ONOFREI

Digitally signed by Nicolaescu-Onofrei Liliana
Date: 2024.07.10 15:20:03 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

